

ОЦІНКА РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ІНСТИТУТІВ-ІНВЕСТОРІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

EVALUATION OF INVESTMENT POTENTIAL IN THE PROCESS OF FORMATION OF INVESTMENT STRATEGY FOR THE INSTITUTIONS-INVESTORS ON THE FINANCIAL MARKET

У статті досліджено сутність та роль інвестиційної стратегії. Обґрунтовано необхідність розробки інвестиційної стратегії інститутами фінансового ринку для ефективного здійснення ними інвестиційної діяльності. Запропоновано авторське бачення етапності здійснення процесу розробки та реалізації стратегічного інвестування інститутами-інвесторами на фінансовому ринку з урахуванням оцінки їх інвестиційного потенціалу.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал, інвестиційна стратегія, етапи інвестиційної стратегії.

В статье исследованы сущность и роль инвестиционной стратегии. Обоснована необходимость разработки инвестиционной стратегии институтами финансового рынка для эффективного осуществления ими инвестиционной деятельности. Предложено авторское видение этапности осу-

ществления процесса разработки и реализации стратегического инвестирования институтами-инвесторами на финансовом рынке с учетом оценки их инвестиционного потенциала.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционный потенциал, инвестиционная стратегия, этапы инвестиционной стратегии.

This article explores the essence and role of the investment strategy. Justified the necessity of elaboration the investment strategy of the institutions of financial market for the effective implementation of their investment activity. The author proposed the phases of the process of formation and implementation of strategic investment of the institutions-investors on the financial market with regard to evaluation of their investment potential.
Key words: investment activity, investment potential, investment strategy, phases of the investment strategy.

УДК 336.76

Квасницька Р.С.

к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницький національний університет

Постановка проблеми. Сьогодні особливо важливого значення в забезпеченні економічного розвитку держави набуває інвестиційна діяльність різних інститутів фінансового ринку, здійснення якої залежить від рівня ефективності формування та використання їх інвестиційного потенціалу. Так, на макроекономічному рівні інвестиційна діяльність сприяє мобілізації додаткових ресурсів, їх перерозподілу на фінансовому ринку, що, своєю чергою, позитивно впливає на ефективність економіки держави загалом. На мікроекономічному ж рівні значення інвестиційної діяльності проявляється у підвищенні капіталізації певного інституту фінансового ринку та забезпеченні приросту капіталу його власників, вкладників (клієнтів).

Звичайно, не можна категорично стверджувати, що інвестиційна діяльність має головну роль у функціонуванні всіх інститутів на фінансовому ринку, тому проблемним питанням для різних груп інвесторів на фінансовому ринку є саме обрання пріоритетів щодо: здійснення нефінансовими корпораціями, банками, страховими корпораціями операційної чи інвестиційної діяльності; формування домогосподарствами заощаджень організованої чи неорганізованої форми. У зв'язку з цим актуалізується питання щодо формування інвестиційної стратегії, яка виступає системою довгострокових цілей інвестиційної діяльності інституту-інвестора та вибору конкретних напрямів забезпечення реального отримання запланованих результатів інвестування, які знаходяться в

тісному зв'язку із рівнем сформованості та використання інвестиційного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти формування та реалізації інвестиційної стратегії різних інституційних одиниць економіки знайшли своє відображення у працях таких вчених-економістів, як: І.О. Бланк [1], А.В. Василенко [2], Т.В. Майорова [3], А.А. Пересада [4], О.А. Соловйова [5], О.М. Тридід [6], А.В. Череп [7], С.В. Черкасова [8] та ін. Аналіз існуючих підходів до обґрунтування інвестиційної стратегії показало, що серед учених немає єдності думок щодо змісту та послідовності етапів процесу її формування та реалізації. Крім того, малодослідженою є етапність формування інвестиційної стратегії саме інститутів-інвесторів на фінансовому ринку, тому необхідність поглиблення теоретико-методичних напрацювань щодо даної проблематики вимагає подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування змісту та етапності процесу формування та реалізації інвестиційної стратегії інститутів-інвесторів на фінансовому ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розвитку інвестиційної діяльності різних інститутів економіки особливе значення має розробка їх інвестиційної стратегії, адже саме вона дає можливість пристосування до змін зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування того чи іншого інституту, мінімізації інвестиційних ризи-

ків, що пов'язані з цими змінами, і, як результат, забезпечення стабільності та прогнозованості інвестиційної діяльності та її результатів. Окрім того, якщо говорити про довіру до конкретного інституту фінансового ринку, то кращу позицію на ринку займають ті з них, де на належному рівні здійснюється інвестиційний менеджмент, а також чия інвестиційна стратегія є чітко сформованою та окресленою.

Для інститутів фінансового ринку, вагомість ролі інвестиційної стратегії проявляється в різних аспектах її реалізації, а саме в:

- конкретизації інвестиційних цілей інституту-інвестора на основі співвідношення «дохід/ризик» та механізму їх реалізації;
- можливості ґрунтовного оцінювання інвестиційних можливостей на перспективу;
- конкретизації перспектив щодо засобів формування, обсягу інвестиційних ресурсів інституту та можливості активного маневрування ними;
- розкритті можливостей забезпечення оперативного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, які відкривають перспективи нових інвестиційних можливостей інституту;
- врахуванні можливих варіантів впливу позитивних та негативних змін, що відбуватимуться в перспективі саме на фінансовому ринку, на інвестиційні можливості інституту-інвестора;
- відображенні порівняльних переваг здійснення інвестиційної діяльності інституту на фінансовому ринку в зіставленні з його конкурентами;
- забезпеченні тісного взаємозв'язку стратегічного, поточного та оперативного управління як загалом інвестиційною діяльністю інституту, так і формуванням (використанням) його інвестиційного потенціалу зокрема;
- формуванні критеріальної оцінки вибору фінансових інструментів для формування інвестиційного портфеля;
- забезпеченні ефективного використання інвестиційного потенціалу інституту.

Із позицій стратегічного менеджменту інвестиційна стратегія є ефективним інструментом управління інвестиційною діяльністю інститутів-інвесторів на перспективу, що підпорядковується реалізації цілей розвитку інституту в умовах макроекономічних змін, які відбуваються під впливом дії системи державного регулювання ринкових процесів та кон'юнктури фінансового ринку. Тому процес формування інвестиційної стратегії, визначення факторів, що впливають на її розробку, реалізацію та результативність, є важливими для інститутів-інвесторів незалежно від їх статусу на фінансовому ринку.

Таким чином, інвестиційна стратегія являє собою сформовану, згідно зі стратегічними орієнтирами інвестиційної діяльності корпоративних та

інституційних інвесторів, сукупність послідовних етапів, що спрямовані на ефективне формування та використання їх інвестиційного потенціалу.

Зазначимо, що науковцями наводяться різні як за кількістю, так і за змістом етапи процесу формування та реалізації інвестиційної стратегії. Так, переважний акцент щодо доцільності виокремлення в процесі формування та реалізації інвестиційної стратегії корпоративних та інституційних інвесторів серед науковців [1–4; 7; 9–12] робиться на таких етапах, як:

- визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії;
- дослідження факторів зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку;
- визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії.

Однак, урахуовуючи те, що розробка інвестиційної стратегії є багатогранним процесом, який характеризується системою формалізованих критеріїв, за якими оцінюються і реалізуються інвестиційні можливості інституту-інвестора, моделюється перспективна інвестиційна позиція та забезпечується її досягнення, вважаємо необхідним дотримання в порядку розробки інвестиційної стратегії сконцентрованості на обов'язковому врахуванні інвестиційних можливостей інституту-інвестора, а отже, і на оцінці рівня якості формування та використання інвестиційного потенціалу інвестора. Виходячи з даного твердження, під час розробки інвестиційної стратегії, на наше переконання, необхідно дотримуватись такої етапності.

Етап 1. Визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії інституту-інвестора. Початковим етапом розробки інвестиційної стратегії корпоративних та інституційних інвесторів на фінансовому ринку виступає конкретизація періоду її реалізації. Звичайно, першочерговим, отже головним, орієнтиром визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії є тривалість означеного періоду загальної стратегії розвитку того чи іншого інституту-інвестора, адже інвестиційна стратегія характеризується чіткою підпорядкованістю щодо загальної стратегії, тому тривалість її реалізації не може виходити за визначені межі періоду стратегічного планування.

Однак окрім зазначеного головного орієнтиру, на тривалість реалізації інвестиційної стратегії значною мірою також впливає ступінь передбачуваності розвитку економіки держави загалом та фінансового ринку зокрема. Так, світовий практичний досвід інститутів-інвесторів країн із розвинутою ринковою економікою свідчить про те, що в умовах стабільного функціонування фінансового ринку, високого рівня його організованості та роз-

виненості інвестиційна стратегія може розроблятися на період від 10 до 15 років. Що ж стосується інвестиційної стратегії інститутів-інвесторів, що функціонують на вітчизняному фінансовому ринку, який відзначається не тільки високим рівнем нестабільності, а й великою непередбачуваністю, логічним є окреслення періоду її реалізації не в довгостроковому, а середньостроковому аспекті, тобто в межах одного-трьох років.

Етап 2. Дослідження факторів впливу зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища. На нашу думку, розробка інвестиційної стратегії є трудомістким, високо аналітичним процесом формування та використання інвестиційного потенціалу інституту-інвестора, що потребує врахування великої кількості факторів впливу на інвестиційну діяльність та взаємозв'язок між ними, яке забезпечить пристосування інституту-інвестора до потенційних змін зовнішнього інвестиційного середовища, а отже, й уможливить здійснення прогнозування цих змін та їх включення у свою інвестиційну стратегію. У результаті цього уможлиблюється розроблення альтернативних напрямів інвестування найбільш доцільних в тих чи інших умовах.

Етап 3. Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності. Відмітимо, що фінансове інвестування на фінансовому ринку загалом може здійснюватися у таких формах: вкладання грошових коштів у цінні папери; вкладання в доходні види фінансових інструментів; вкладання у статутні капітали інших інститутів фінансового ринку. У зв'язку з цим вибір стратегічних цілей здійснення інвестиційної діяльності інститутів-інвесторів на фінансовому ринку, на нашу думку, повинен базуватись на забезпеченні збільшення доходу від інвестиційної діяльності за припустимого рівня ризику інвестиційних вкладень. Основними цілями інвестиційної діяльності інституту-інвестора на фінансовому ринку можуть бути: отримання доходу у вигляді дивідендів, відсотків, виплат із прибутку; приріст капіталу, який є результатом зростання ринкової вартості інвестиційних активів; отримання поточних доходів та приріст капіталу.

Етап 4. Формування сукупності альтернативних інвестиційних стратегій. Зазначимо, що перш ніж обрати конкретну інвестиційну стратегію, необхідними є формування певної сукупності альтернативних стратегій здійснення інвестиційної діяльності інститутом-інвестором на фінансовому ринку та аналіз доцільності застосування кожної з них за певних умов. Нам імпує думка Г.Р. Бікулова щодо основних вимог формування сукупності альтернативних інвестиційних стратегій, які включають: орієнтацію на досягнення реальних взаємопов'язаних цілей; ясність змісту та розуміння необхідності застосування певного

набору (системи) стратегій; ієрархічний характер; орієнтацію на можливість деякої компенсації взаємопов'язаних одна з одною стратегій; надійність, що передбачає всебічну обґрунтованість, зваженість; відображення всіх процесів діяльності інституту-інвестора та їх взаємозв'язку; гнучкість і динамічність стратегічного набору, тобто врахування змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі; баланс рівноваги між прибутковими та витратними стратегіями, основними та компенсаційними, резервними [13, с. 63].

Таким чином, альтернативні стратегії, маючи однакову цілеспрямованість, усе ж пропонують різні напрями та можливості досягнення стратегічної цілі. Формування альтернативних стратегій підвищує ефективність діяльності інституту-інвестора на фінансовому ринку, а обґрунтований вибір конкретної інвестиційної стратегії дає змогу уникнути додаткових ризиків у процесі реалізації даної стратегії.

Етап 5. Вибір напрямів реалізації інвестиційної стратегії. На нашу думку, даний етап доречно деталізувати за такими двома етапними кроками, як:

- оцінка рівня якості формування інвестиційного потенціалу інституту-інвестора;
- конкретизація стратегічного напрямку інвестиційної діяльності інституту-інвестора.

Так, інститути, що досягли достатнього рівня якості формування їх інвестиційного потенціалу, тобто мають потенційну можливість здійснення інвестиційної діяльності загалом, спроможні здійснювати вибір конкретного стратегічного інвестиційного напрямку, а саме: отримання стабільного доходу; приріст капіталу; отримання поточних доходів та приріст капіталу.

Визначальним фактором вибору першого напрямку інвестиційної стратегії є стабільність доходу, тому даний напрям лежить в основі консервативної інвестиційної стратегії, яка передбачає інвестування коштів в активи з фіксованою прибутковістю на протязі тривалого проміжку часу за мінімальних ризиків, високої надійності та ліквідності інвестицій.

Орієнтуючись на другий напрям інвестиційної стратегії, тобто на приріст капіталу, інститут-інвестор бере до уваги стабільність зростання вартості інвестиційних активів, а їхня прибутковість розглядається як фактор, що визначає вартість активів.

Такі напрями інвестиційної стратегії можуть поєднуватися, приймаючи різні форми, що потенційно уможлиблює підсилення їх переваг і нівелювання певною мірою їх недоліків. Отже, загалом, на цьому етапі відбувається безпосереднє здійснення стратегічних дій, прийняття управлінських рішень щодо здійснення інвестиційної діяльності на фінансовому ринку, що супроводжується розробкою планів, програм з указівкою цілей, заходів

щодо їх досягнення, термінів, ресурсів і відповідальних осіб.

Етап 6. Реалізація інвестиційної стратегії. Головним завданням реалізації обраної інвестиційної стратегії виступає вибір об'єкту інвестування з конкретизацією інститутів-емітентів, яким властиві найкращі перспективи розвитку та які можуть забезпечити найвищу ефективність інвестицій, тому перед прийняттям рішення щодо реалізації інвестиційної стратегії через купівлю цінних паперів необхідною є відповідність інституту-продавця (емітента) певним критеріям інвестиційної привабливості, головним з яких є рівень фінансової стійкості їх емітента. Очевидним є те, що економічно неефективний і фінансово нестійкий інститут навряд чи зможе належним чином відповідати за своїми зобов'язаннями, які документально закріплені у формі тих чи інших його цінних паперів. Проведення оцінки інвестиційної привабливості цінних паперів різних інститутів-продавців (емітентів) на фінансовому ринку можливе за допомогою низки коефіцієнтів, які характеризують їх фінансову стійкість та економічну ефективність.

Етап 7. Оцінка результатів реалізації інвестиційної стратегії. На нашу думку, даний етап доречно деталізувати за такими двома етапними кроками, як:

- оцінка рівня якості використання інвестиційного потенціалу інституту-інвестора;
- оцінка результативності реалізації інвестиційної стратегії.

На етапі оцінки результатів упровадження інвестиційної стратегії повинна здійснюватися оцінка ефективності розміщення інвестиційних ресурсів за об'єктами інвестування, яка передбачає зіставлення: рівня ризику з отриманим прибутком, прогнозованої дохідності за кожним видом інвестицій із фактичною її величиною.

Етап 8. Контроль і моніторинг реалізації інвестиційної стратегії. Контроль реалізації інвестиційної стратегії являє собою оперативне втручання в інвестиційний процес і спрямований на поточне відображення та корегування інвестиційної діяльності інституту-інвестора на фінансовому ринку. Таким чином, унаслідок даного контролю виявляються відхилення фактичних результатів реалізації інвестиційної стратегії від запланованих та аналізуються причини цих відхилень. Виявлені негативні відхилення за можливості корегуються шляхом прийняття координуючих управлінських рішень або усунення причин їх виникнення.

Моніторинг же реалізації інвестиційної стратегії є механізмом постійного спостереження за контрольованими показниками інвестиційної діяльності, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від стратегічно визначених і виявлення причин цих відхилень. Саме організація моніторингу реалізації стратегії здійснення інвестиційної

діяльності сприяє здійсненню безперервного процесу контролю над основними показниками щодо інвестування, що, своєю чергою, веде до підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю інституту-інвестора на фінансовому ринку загалом.

Етап 9. Корегування інвестиційної стратегії. За умов високої мінливості економіко-політичного середовища доцільними можуть бути і зміни в загальній стратегії розвитку того чи іншого інституту-інвестора на фінансовому ринку, тому під час зміни стратегії інституту та/або базових її цілей необхідним є внесення змін і до інвестиційної стратегії. До коригування стратегії веде також зниження рівня інвестиційного потенціалу інституту. Так, корегування інвестиційної стратегії може передбачати: зміну алокації фінансових інструментів відповідно до прогнозованої ситуації в економіці; скорочення частки або закриття позиції за окремими емітентами або випусками цінних паперів; конкретизацію переліку корпорацій, в які доцільно вкладати депозити.

Таким чином, процес формування інвестиційної стратегії інституту-інвестора складається з багатьох важливих взаємопов'язаних і взаємозалежних етапів, кожен з яких спрямований на певний фінальний результат його інвестиційної діяльності на фінансовому ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Розробка інвестиційної стратегії відіграє провідну роль у забезпеченні як ефективного здійснення інвестиційної діяльності інституту-інвестора на фінансовому ринку, так і ефективного його розвитку загалом. Запропонована у статті етапність формування та реалізації інвестиційної стратегії дасть змогу врахувати основні елементи стратегічного інвестиційного вибору інститутів-інвесторів на фінансовому ринку, що, своєю чергою: забезпечить механізм реалізації довгострокових загальних та інвестиційних цілей майбутнього економічного і соціального розвитку інституту-інвестора; забезпечить можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, що виникають у процесі динамічних змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища; дасть змогу реально оцінити інвестиційні можливості інституту-інвестора та рівень його інвестиційного потенціалу, внаслідок чого дасть змогу забезпечити максимальне використання інвестиційного потенціалу через ефективне здійснення інвестиційної діяльності на фінансовому ринку загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 720 с.
2. Василенко А.В. Інвестиційна стратегія страхових компаній : [навч. посібник] / А.В. Василенко – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 168 с.

3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : [навч. посібник] / Т.В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

4. Пересада А.А. Управління банківськими інвестиціями : [монографія] / А.А. Пересада, Т.В. Майорова. – К. : КНЕУ, 2010. – 388 с.

5. Соловйова О.А. Обґрунтування інвестиційної стратегії страхових компаній в Україні / О.А. Соловйова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2011. – Вип. 5(4). – С. 69–76.

6. Тридід О.М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості / О.М. Тридід // Управління проектами та розвиток виробництва : збірник наук. праць. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. – № 1(37). – С. 92–99.

7. Черкасова С.В. Інвестиційні стратегії інститутів спільного інвестування / С.В. Черкасова // Наукові записки. – 2013. – Вип. 21. – С. 276–280.

8. Череп А.В. Інвестознавство : [навч. посібник] / А.В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 398 с.

9. Вівчар О.І. Прагматизм формування інвестиційної стратегії як інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу / О.І. Вівчар [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/31980/1/32-64-65.pdf.

10. Гаврилова Н.В. Формування інвестиційної стратегії транспортних підприємств / Н.В. Гаврилова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1058/1/15.pdf.

11. Ляхович Л.А. Інвестиційна стратегія підприємства в кризових умовах / Л.А. Ляхович // Інноваційно-інвестиційна діяльність. – 2012. – № 5. – С. 167–170.

12. Свобода Т.І. Обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства / Т.І. Свобода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://intkonf.org/svoboda-t-i-obgruntuvannya-investitsiynoyi-strategiyipidprijemstva/.

13. Бикулов Г.Р. Инструменты разработки формализованной инвестиционной стратегии банка на рынке ценных бумаг : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.10 / Г.Р. Бикулов. – Нижний Новгород, 2010. – 197 с.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

LIFE INSURANCE: MODERN TRENDS AND PROSPECTS IN UKRAINE

УДК 368.013

Приступа Л.А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницький національний університет

Смалюк Т.І.

студент Хмельницький національний університет

Совяк І.Е.

студент Хмельницький національний університет

У статті досліджено сучасні світові та вітчизняні тенденції розвитку ринку страхування життя. Виділено ключові стримуючі фактори та пріоритетні напрями розвитку ринку страхування життя в Україні у розрізі внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища страховика.

Ключові слова: страхування життя, сучасні тенденції розвитку, показники розвитку, концентрація ринку, стримуючі фактори розвитку, перспективні напрями.

В статье исследованы современные мировые и отечественные тенденции развития рынка страхования жизни. Выделены ключевые сдерживающие факторы и приоритетные направления развития рынка страхования жизни в Украине в разрезе вну-

тренней и внешней бизнес-среды страховщика.
Ключевые слова: страхование жизни, современные тенденции развития, показатели развития, концентрация рынка, сдерживающие факторы развития, перспективные направления.

In the article modern world and domestic trends of the development of the life insurance market are investigated. Key factors of the inhibition and priority directions of the development of the life insurance market in Ukraine are distinguished in the cut of internal and external business-environment of insurer.

Key words: life insurance, modern trends, development indicators, concentration of market, factors of the inhibition of the development, priority directions of the development.

Постановка проблеми. Страхування життя в сучасному світі є специфічною галуззю, що, з одного боку, забезпечує задоволення широкого спектру потреб клієнтів, зокрема накопичення коштів, отримання інвестиційного прибутку, пенсійне забезпечення, медичне обслуговування, оплата освіти дітей та ін. Різновиди визначених страхових послуг пов'язані з можливістю виникнення ризикових подій, що можуть впливати на життя, здоров'я та працездатність осіб. З іншого – це потужний ринковий механізм інвестування національної економіки. Саме тому актуальними є дослідження сучасних тенденцій та визначення перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ринку страхування життя та пошуку можливостей його розвитку було присвячено багато наукових праць вітчизняних фахівців: Базилевича В., Гарматія Т., Говорушко Т., Залєтова О., Комадовської В., Осадця С., Пилипенка Н., Шумелди Я. та ін. Проте в умовах високого динамізму сучасного конкурентного середовища та фінансової нестабільності в Україні теоретико-практичні питання даної проблематики потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних показників та сучасних тенденцій розвитку ринку страхування життя, визначення